

думку, також охоплюються поняттям ксенофобії, вони лише переходять до останньої стадії вияву ксенофобії.

Список використаних джерел

1. Ксенофобия: История. Идеология. Политика : сб. статей / Центр научных работников и преподавателей «Сэфер»; Московское бюро по правам человека / К. Бурмистров. – 2003. – 192 с.
2. Расизм і ксенофобія в Україні: реальність та вигадки / [Харківська правозахисна група] / Є. Ю. Захаров. – 2009. – 192 с.
3. Расовая дискриминация и дискриминация по признаку религии: выявление и меры / Всемирная конференция по борьбе против расизма, расовой дискриминации, ксенофобии и связанной с ними нетерпимости. – 2000. – 56 с.
4. Міграція і толерантність в Україні : зб. ст. / Я. Пилинський (заг. ред.). – 2007. – 191 с.
5. Толерантність в полікультурному середовищі: монографія / О. А. Грива. – 2007. – 275 с.
6. Міжнародний проект «Простір толерантності» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tolerspace.org.ua>. – Назва з екрана.
7. Етнічна ксенофобія та етнофобії в Україні: поняття, методика вимірювання, рівень та динаміка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.socialindicators.org.ua/files/Xenophobia.doc>. – Назва з екрана.

Ходацька С. О., курсант навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ *Усачова К. С.*

ПРОБЛЕМА СУРЖИКУ В УСНОМУ ТА ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ

Надзвичайно важливим чинником існування й збереження національної ідентичності, одним із головних компонентів і найхарактернішою її ознакою є мова. Масове усвідомлення

належності до однієї мовно-культурної спільноти – запорука стабільності національної держави.

Зрозуміло, що тривала заборона української мови і водночас насаджування російської мови (мови Російської імперії та Радянського Союзу) не могли не позначитися на усному та писемному мовленні її носіїв. Українська мова навіть там, де вона активно функціонувала, зазнала такого негативного впливу російської мови, що перетворилася на суржик, на мішанину українських та російських слів, кальок, але значно частіше – мовних покручів, які утворилися на базі цих двох мов.

Звичайно, процес взаємопроникнення слів із однієї мови в іншу – закономірний. Вважається, що близько 10 % слів нашої мови є іншомовними запозиченнями. Однак, коли слова з чужої мови вживаються бездумно, безсистемно, коли перекручується їх зміст і спотворюється звукове оформлення, це засмічує мову.

Таке мовне явище під назву «суржик» належить до специфічної форми побутування мови в Україні. Його національну та соціальну природу відображає сам термін, запозичений із сільськогосподарської лексики [1]. Подібно до всіх різновидів загальнонародної мови, суржик може мати усну та писемну форму реалізації, які мають свої специфічні особливості функціонування.

Соціальне середовище, в якому виникає різновид усного суржикового мовлення, – це сільські жителі, що пристосовуються до російськомовних мешканців міста. Утворюється він внаслідок хаотичного заповнення зруйнованих ланок структури української мови елементами поверхово засвоєної російської [1].

Проміжний характер цієї безладної мовної суміші, її неповноцінність порівняно з кожною з двох мов, що беруть участь в утворенні суржику, усвідомлюють і самі його носії, котрі під час опитування часом не можуть ототожнити своє мовлення ані з російським, ані з українським, ідентифікуючи його як «іншу» або «третю» мову [1].

Суржик у писемній формі вияву активно побутує у приватному листуванні та соціальних мережах, оголошеннях у громадських місцях; останнім часом у зв'язку з розширенням сфер функціонування української мови як державної – і під час її службового використання.

Суржик виявляється насамперед у масовому запозиченні лексично-фразеологічних русизмів, переважно в українському фонетичному та морфологічному оформленні: більниця, пойняти (ть), розршити (ть), щитати (ть), не положено, ніззя, конешно, уп'ять, пошти «майже», по силі можності; участувати (ть), оказувати (ть) помощь.

Фонетичні (акання, і замість й, пом'якшення приголосних перед е або перехід е після пом'якшених приголосних в і тощо) та морфонологічні, словотвірні й певні морфологічні русизми звичайно лексикалізовані, не поширюються як регулярно явище на однотипні українські лексичні одиниці: хароший, нада, канешно, спасіба, симпатичний, понімати (ть), дeтський садік, сімдесят, день рожденія, тiлiвiзор, скiльки часов; устраувати (ть), при уборці та при уборке (-е, -і); настройщик, сменщик, окуліровка; оформлення іменників в іншому граматичному числі (мебель).

Власне морфологічні, а також синтаксичні русизми трапляються рідше: наприклад, оформлення іменників в іншому граматичному роді (гірка полинь, сильна біль), відмінкових формах (у родовому відмінку, однина, іменник чоловічого роду на приголосний з флексією -а/-я замінюють -у/-ю: холода, холодца і т. ін.), у формі множини на -а/-я дома, учителя і подібні; синтаксичні зв'язки при керуванні, що калькують російські зразки дякую вас, пробач мене [2, с. 24].

Чистота мовлення вимагає уникати не тільки суржику, але й вульгарних і лайливих слів, які не відповідають нормам літературної мови. Треба мати на увазі, що згубний вплив на нашу мову мають не тільки русизми та суржик, а й інші фактори, які деформують нашу мову, розхитують її зсередини, нівелюють її специфічні особливості й ознаки – усе те, що визначає її самодостатність як окремої мови, позбавляють її здатності протистояти російському впливу.

Список використаних джерел

1. Масенко Л. Суржик як соціолінгвістичний феномен [Електронний ресурс] / Лариса Масенко. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n35texts/masenko-surzhyk.htm>. – Назва з екрана.

2. Тараненко О. О. Українсько-російський суржик: статус, тенденції, оцінки, прогнози / О. О. Тараненко // Мовознавство. – 2008. – № 1. – С. 14–30.